

Regionálne
združenie
obcí
Hornád

Abovský hlásnik

štvrtročník mikroregiónu Hornád

3. ročník, číslo 1

marec 2008

Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokoľany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa

Dočítate sa:

Predstavujeme štyri obce • Vypaľovanie tráv • Anketa Eurofondy - problém? • Srnčou stopou • Komunitné centrá Tradície veľkej noci • Recepty • Pozvánky pre Vás

Hraničné priechody zostali prázdne Na návštevu k príbuzným už bez kontroly

Presne o polnoci zo štvrtka 20.12. na piatok 21. decembra 2007 sa sen mnohých stal skutočnosťou. Slovensku, tak ako aj ďalším ôsmim krajinám, členom Európskej únie od mája 2004 – Česku, Maďarsku, Slovinsku, Poľsku, Litve, Lotyšsku, Estónsku a Malte - sa otvorili hranice Schengenského priestoru. Počet krajín zóny tak stúpol na 24. Stali sme sa tak rovnocennými partnermi, ktorí budú môcť slobodne prekračovať hranice na území dlhom viac ako 4 000 km od Tallinnu až po Lisabon prakticky bez akejkoľvek hraničnej kontroly.

Poslanec Vicsi (vľavo) a starosta Elizeuš spoločne prestrihli pásku.

Naši starí rodičia, dokonca aj rodičia a možno aj niektorí z nás, keď boli malí, zažili ten nepríjemný pocit, keď chceli prekonať hranicu nášho malého Slovenska a vidieť väčší svet. Nielenže museli podstúpiť siahodlhé vybavovanie papierov. Len tí, ktorí mali veľké šťastie, sa nakoniec predsa dostali von. Mnohí nikdy bariéru neprekročili. Ale to je už minulosť.

Dnes naše hraničné priechody zivajú prázdnotou. V okienkach, kde ešte začiatkom decembra se-

deli policajti kontrolujúci naše pasy, je prázdno. A čo my, obyčajní ľudia? Tešíme sa, že budeme môcť slobodne navštevovať našich príbuzných bývajúcich často len pár kilometrov od našich pohraničných obcí. Alebo že nás cestou na letnú dovolenku nebudú budiť colníci žiadajúci náš pas. Žiadne povolenia, žiadne obmedzenia.

Na slávnosti

Aj Abovský hlásnik sa zúčastní - pokračovanie na strane 3

Príhovor predsedu

Do procesu získavania fondov EU sa zapojíme

jímavé informácie z každej oblasti života regiónu.

V tomto vydaní Abovského hlásnika viac ako naposledy rezonuje téma možností využívania prostriedkov z fondov Európskej únie. Je to tak preto, že táto téma je maximálne aktuálna a všetci sa jej snažíme venovať s plným nasadením.

Možno je to aj tým, že ako starostovia pociťujeme určité sklamanie nad možnosťami jednotlivých obcí zapojiť sa do tohto procesu aj napriek optimistickým vyhláseniam zo strany oficiálnych predstaviteľov vlády, či jednotlivých rezortov zodpovedných za čerpanie fondov EÚ. Môžem Vás však aj za svojich kolegov sta-

rostov či kolegyne starostky ubezpečiť, že urobíme všetko pre to, aby sa aj náš región - či jeho jednotlivé obce - do tohto procesu zapojili a aby sme boli úspešní aj napriek pre nás nie najvhodnejšie nastaveným pravidlám.

V najbližšom čase pre Vás pripravujeme aj ďalšie možnosti získavania informácií, a to hlavne prostredníctvom internetových stránok:

www.regionhornad.sk
www.okoliekosic.sk

Budeme sa snažiť tieto stránky redakčnou formou neustále aktualizovať a veríme, že aj tieto informácie Vám prinesú osoh.

So želaním všetkého najlepšieho a pokojného prežitia veľkonočných sviatkov

Ing. Ján Kokarda,
predseda Rady Regionálneho
združenia obcí Hornád

Tieto deti si asi až časom uvedomia význam udalosti.

Starostovia na výjazde

Koncom februára sa na Liptove uskutočnilo pracovné sústreďenie starostov a starostiek obcí Regionálneho združenia obcí Hornád (RZO). Svoje zastúpenie malo 14 zo 17 obcí združenia. Cieľom stretnutia bolo dosiahnuť čo najväčšiu efektívnosť spoločného snaženia starostov RZO pre mikroregión ako celok, ale aj pre jednotlivé obce. Počas troch dní prepracovali Stanovy RZO, podrobne prekonzultovali otázky fungovania spoločného úradu vytvoreného pre

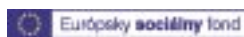

Záber z pracovného stretnutia.

zabezpečenie odborného výkonu prenesených kompetencií zo štátu na obce v predchádzajúcich rokoch. Niekoľko hodín venovali otázkam technického a programového vybavenia počítačov a počítačových sietí na svojich obecnych úradoch. V tejto súvislosti si vypočuli prednášku o počítačovom programe KORWIN od predstaviťelä odbornej firmy EUROALTIS. V diskusiách počas celého sústreďenia prerokovali mnohé ďalšie otázky fungovania obecných samospráv v súčasnej dobe v plánovacom období 2007-2013.

Mgr. Karol Dzugas, foto autor

Komunitná sociálna práca a komunitné centrá

Nezisková organizácia EuroKONZULT Slovakia začala v spolupráci s 36 partnermi realizovať na území okresov Košice, Košice – okolie a Trebišov projekt s názvom „Rozvoj komunitnej sociálnej práce a komunitných centier v obciach,

mestách a mestských častiach východného Slovenska“. Financie poskytol Európsky sociálny fond (ESF) prostredníctvom Fondu sociálneho rozvoja (FSR) ako sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Ľudské zdroje.

Uvádzanie aktivít do praxe začalo v novembri 2007 a bude pokračovať až do novembra 2008. Cieľom je **zvýšiť počet pracovných príležitostí** (vytvorí sa 42 nových pracovných miest pre komunitných pracovníkov a manažérov komunitných centier) a umožniť lepšiu **zamestnateľnosť znevýhodnených skupín** na trhu práce prostredníctvom ich účelného a cieleného **vzdelávania**. Okrem toho sa činnosť zameriava aj na rozvoj spolupráce a súdržnosti komunit (teda všetkých ich obyvateľov), ktoré sú veľmi dôležité pre začleňovanie okrajových skupín občanov prostredníctvom komunitnej, terénnej a sociálnej práce u cieľových skupín. Cieľovými skupinami projektu sú predovšetkým znevýhodňovaní uchádzači o zamestnanie a obyvatelia územia.

Ing. Viera Mihoková,
EuroKONZULT Slovakia, n.o.

Zmluvy s VVS a.s. Košice

Zmluvy o budúcej zmluve o zriadení vodovodnej prípojky a dodávke pitnej vody vzhľadom na pripravovanú výstavbu celoobecných vodovodov v obciach, kde nie sú vybudované, uzatvára v týchto dňoch Východoslovenská vodárenská spoločnosť. Ide o dlho pripravovaný projekt „Zásobovanie pitnou vodou a odkanalizovanie obcí v mikroregióne Hornád - Slanec“. Prostriedky na realizáciu by mali po schválení prísť z Kohézneho fondu. Podľa generálneho riaditeľa VVS Ing. Stanislava Hrehu by svoj súhlas malo podpísať zmluvy vyjadriť aspoň 85 % domácností, aby projekt mohol pokračovať.

Výstavba celoobecnej kanalizácie a uzatváranie obdobných zmlúv medzi VVS a občanmi sa v tejto etape týka z nášho mikroregiónu len aglomerácie Valalíky-Geča. Téma sa v Abovskom hlásniku budeme venovať naďalej.

Nový kultúrny stánok v Ždani

V súlade s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bola v novembri minulého roku ukončená rekonštrukcia a prístavba Kultúrneho domu Ždaňa. Aj keď stavba bola pripravovaná od roku 2003, v roku 2006 ministerstvo výstavby zamietlo žiadosť o financovanie z fondov EÚ. Obecné zastupiteľstvo sa preto uznieslo stavbu zrealizovať pomocou úveru. V regióne tak pribudol ďalší kultúrny stánok na nadštandardnej úrovni a vo vynovených priestoroch je možné popri oslavách či kultúrnych podujatiach organizovať i rôzne firemné akcie, konferencie či školenia. Starosta Ždane Ing. Ján Kokarda verí, že profesionálne využívanie exkluzívnych priestorov umožní návratnosť projektu v dohľadnom čase. Bližšie informácie na www.zdana.sk

Na semináre do Myšle

Aj v Nižnej Myšli slávnostne otvorili zrekonštruovaný kultúrny dom. Udalosť spojili 9. marca s oslavou Medzinárodného dňa žien. Vynovený kultúrny dom využijú v budúcnosti najmä na rôzne obecné akcie, ako i na archeologické či iné semináre.

Skladačka potešila

S Dňami mikroregiónu Hornád 2007 sa okrem Abovského hlásnika mohla verejnosť oboznámiť aj prostredníctvom prospektu – skladačky, ktorú pripravila redakcia štvrtročníka. Autorom fotografií je Vladimír Mucha.

Čaniansky erb po novom

Na podnet heraldickej komisie Ministerstva vnútra v Čani práve pripravujú nový erb. Súčasný obecný znak vyjadruje príslušnosť ku korune Uhorska a kraj bohatý na zver a vtáctvo. Podrobnejšie informácie Vám prinesieme v ďalšom čísle Abovského hlásnika.

Cena pre darcu

Na pána Františka Oravca sú obyvatelia Čane iste právom hrdí. Získal totiž zlatú Jánskeho plaketu za 40 bezplatných odberov krvi. Na obecnom úrade ho ocenili 14.2.2008.

Úspech novín

Podľa výsledkov z 30. januára 2008 obsadili miestne noviny VALALIČAN pekné 3. miesto v 2. ročníku celoslovenskej súťaže Miestne noviny 2007 v kategórii noviny alebo časopis obce nad 1 000 obyvateľov. V 1. ročníku tejto súťaže v roku 2004 získali noviny ŽIVOT KOŠICEJKEJ POLIANKY 2. miesto v kategórii noviny alebo časopis obce do 1 000 obyvateľov.

Rodiny v paneláku

V Kokšov – Bakši slávnostne odovzdali 8. novembra 2007 do užívania novú bytovku za 25,8 milióna korún. Býva v nej 16 mladých rodín a postavili ju z prostriedkov obce a štátneho fondu rozvoja bývania. Spýtali sme sa mladých obyvateľov

Nová bytovka v Kokšove – Bakši.

Deti čítajú aj dnes

Obecná knižnica vo Valalikoch vie, ako prilákať deti k čítaniu. Počas dvoch marcových popoludní sa mali čitatelia venovať rozprávkam Pavla Dobšinského, mohli kresliť či riešiť labyrinty. Deň ľudovej rozprávky vystrieda na konci marca Andersenova noc. Pravidelní detskí návštevníci knižnice

nielen z Valalik, ale aj z okolitých obcí si zasúťažajú vo vedomostiach zo slovenčiny. Podľa slov pracovníčky knižnice, pani Martiny Matiovej, majú deti súťaživosť rady. „Ak sa im venujete, prídu.“

Mŕtve rameno oživa

Obec Gyňov v polovici decembra 2007 prostredníctvom financií z Envirofondu odstránila v priestore mŕtveho ramena rieky Hornád nelegálne uložený odpad. V ďalšom kroku plánuje v spolupráci so susednými obcami Čaňa, Trstené pri Hornáde a Ždaňa, miestnymi školami, podnikateľmi a mimovládnyimi organizáciami a jednotlivcami pôsobiacimi v regi-

Takto vyzeralo okolie Hornádu predtým ...

óne, vytvoriť v tomto priestore Zelenú odychovú zónu pre obyvateľov okolitých obcí a prichádzajúcich návštevníkov, turistov. Najbližšou aktivitou budovania Zelenej odychovej zóny pri Gyňove je brigáda zameraná na dočistenie územia mŕtveho ramena rieky Hornád od rozptýleného odpadu. Akcia sa uskutoční v priebehu prvého aprílového týždňa. Svoju pomoc a účasť na brigáde prisľúbili: Slovenský rybársky zväz; Poľovnícky zväz Chrást – Čaňa, Slovenský Vodohospodársky podnik, obec Čaňa, obec Gyňov, miestna mládež z Gyňova, turistický klub Medvede z Čane, ZŠ Čaňa, cyklistický klub z Košíc. V jednaní sme s ďalšími organizáciami miestneho a regionálneho významu. Bližšie informácie

... a takto vyzerá teraz.

o pripravovanej akcii budú zverejnené prostredníctvom miestneho rozhlasu, informačných letákov a web stránky obce www.gynov.ocu.sk. **red**

Na návštevu k príbuzným už bez kontroly

dokončenie zo strany 1

nil otvorenia slovenských hraníc, práve v obci Skároš, ktorej chotár hraničí so susedným Maďarskom. Bolo veľmi príjemné sledovať očakávanie všetkých prítomných, starostu Skároša **Ing. Štefana Elizeuša** i jeho náprotivka z maďarskej obce Hollóháza **Sándora Koleszára**, poslanca maďarského parlamentu **Istvána Vicsiho**, riaditeľky úradu košického samosprávneho kraja **Ing. Rozálie Múdrej** i všetkých tých, ktorí sa zúčastnili jedinečnej udalosti. Keď dychovka slávnostne zanôtila slovenskú i maďarskú hymnu, nasledovali príhovory. Ing. Elizeuš zdôraznil význam dňa, ktorým sa otvorili nielen hranice, ale aj možnosti, a to najmä v rozvoji vzájomnej spolupráce a priateľstva. Hlavnou myšlienkou jednoznačne zostala veta: „Skutočnosť, že sa otvorili hranice,

netreba zneužívať. Učíme sa demokracii a budeme sa musieť naučiť žiť aj s touto skutočnosťou. Zbližujeme sa a utužujeme tým naše priateľstvo.“ Nie je podstatné, kto tieto slová povedal, ale čo za nimi musíme nájsť. Priateľstvo čo dáva človeku silu kráčať ďalej, aj keď má chuť zostať stáť, priateľ nás podrží, povzbudí, potiahne. Kiežby sme vedeli takto pozeráť aj na skutočnosť, že za všetkými otvorenými hranicami stoja naši priatelia. Obojstranne, prirodzene.

Čo nás spája

Oslavovať však neprišli len oficiálni zástupcovia. Boli tu i deti z maďarskej školy, nesúce modro-žlté balóniky, symboly EÚ. Recitovali básne nielen vo svojej rodnej reči, ale aj v slovenčine. A znelo to naozaj zázračne. Maďarský

zbor zaspieval krásnymi seniorskými hlasmi niekoľko piesní a mladé silné nohy šikovných folkloristov roztancovali aj nás, ktorí sme sa len tak prizerali. A veru, dobre tancovali, celé drevené pódium sa otriasalo pod rýchlo prepletajúcimi sa nôžkami mladých tanečníkov.

Ani slovenská strana sa nedala zahanbiť. Teplý čaj v ten mrazivý deň asi každému padol ako dar z neba. Tým, ktorí neboli autom, ulahodilo aj dobré víno a po oškvarkových pagáčoch sa len tak zaprášilo.

Prestrihnutie pásky zástupcami slovenskej i maďarskej strany na mieste, kde kedysi stála hranica, bolo už len akýmsi povinným rituálom. Hlavné bolo, že tých niekoľko desiatok ľudí sem prišlo osláviť rukolapnú, vytúženú slobodu.

Lucia Zöldyová, foto autorka

Vypaľovanie trávy – čo s tým?

Jarné vypaľovanie trávy stále patrí ku „koloritu“ slovenského vidieka. Pre jedných potrebný každoročný krok, ktorý údajne zbaví pôdu zbytočnej suchej trávy. Podľa odborníkov však ne-

Starostka ukazuje obhorený svah.

bezpečný zvyk, prinášajúci oveľa viac škody ako úžitku. Najväčším rizikom, je prirodzene, vznik požiarov. Nacom februára sa o tom mohli presvedčiť aj v obci Vyšná Hutka. Starostka **Mária Janočková** rozpráva: „Jar prišla tohto roku skoro, v ten deň bolo teplo a fúkal dosť silný vietor. Už som bola na odchode z práce, keď mi volali, že na okraji dediny horí tráva. Okamžite som tam šla. Horelo na pomerne veľkej ploche pasienka patriaceho urbaniátu. Chytla sa aj skládka bioodpadu, ktorú tu založili miestni záhradkári. Oheň bol na oboch brehoch rieky Torsy, čo by podľa mňa mohlo naznačovať

úmyselné podpaľáčstvo.“ Privolaní požiarnici z Čane odišli vo večerných hodinách. Pani Janočková v tú noc vôbec nespala. „Museli sme monitorovať situáciu, lebo sme mali obavy, že by oheň predsa mohol ohroziť okolité domy.“ Ešte po týždni cítiť na lúke slabý zápach dymu. Nešvár vypaľovania trávy teda zatiaľ nevymizol. Dokedy nám bude znepríjemňovať život?

text a foto red

Prečo je to škodlivé?

Pri vypaľovaní trávy sa poškodzuje povrchová vrstva pôdy. Jej odkrytím sa zvyšuje pravdepodobnosť erózie (zvetrávania) a uľahčuje sa nežiaduce presychanie, ako aj výpar vody z pôdy. Tiež sa tým napomáha rozširovanie odolnejších agresívnych druhov rastlín. Okrem toho oheň spaľuje mnohé drobné živočíchy v štádiách vývoja, čo ochudobňuje vyššie živočíchy o potravu. Taktiež zanikajú prirodzené, mnohokrát posledné útočiská organizmov. To potom znižuje celkovú biologickú rôznorodosť krajiny. Plošným vypaľovaním môže dôjsť k likvidácii celých populácií menej mobilných organizmov. **Navyše občanom, ktorí nelegálne vypaľujú porasty, hrozí pokuta do výšky 10 000 Sk. V prípade, že požiar spôsobí veľkú škodu, dokonca trestné stíhanie.**

Zdroj: Enviroportal

Kalendáre

Hovoria bez slov. Obrazmi svedčia o dobe, v ktorej vznikli. Kalendáre – malé i veľké, stolové i nástenné. Obce regiónu Hornád sa môžu popýšiť tými svojimi. A nie sú to kalendáre hocikaké. Napríklad obec Valaliky za ten svoj, pripravený pre rok 2007, získala vlnu prvú cenu na súťaži o Najkrajší kalendár Slovenska, vyhlásenú Klubom fotopublicistov a Štátnou vedec-

- hovorcovia svojej doby

kou knižnicou v Banskej Bystrici. Pri príprave použili staré fotografie, ktoré poskytli obyvatelia obce. Ako pre Abovský hlásnik uviedla Martina Matiová z valalickej knižnice, viaceré fotografie podstúpili „skrášľovacu kúru“, boli opravené, aby v kalendári pekne ukázali. O tom, že kalendáre sú v regióne populárne, svedčí aj ten s receptami starých mám, ktorý pre tento rok vydali v Čani. Zaručene sa vám pri ňom budú zbíhať slinky.

text a foto ao

Vítazný valalický kalendár z roku 2007.

• • • • • anketa

Opýtali sme sa vás: Čo si myslíte o Abovskom hlásniku?

Abovský hlásnik som prečítala celý. Bola by som rada, keby sa v dedinách robilo niečo, aby nevymizol folklór. Aby sa obnovovali staré veci, aby sme vedeli, ako ľudia žili.

Regina Rigová

Abovský hlásnik som si našla v schránke. Prečítala som si ho celý. Je to všetko o okolí, dozvedela som sa veľa o dedinách.

Gabriela Kerekešová

Abovský hlásnik je veľmi dobrá vec, ponúka rozhľad po iniciatívach ostatných obcí. So starostami sa stretávame len raz v roku. Hľadáme, čo máme spoločné a Abovský hlásnik nám v tom pomáha.

Štefan Szilágyi

Zatiaľ som sa s Abovským hlásnikom nestretol. Rád by som si ho prečítal, najmä informácie o histórii.

Jozef Potemri

kš, foto ao

Čaňa – centrum regiónu

Najväčšia obec mikroregiónu Hornád leží 15 kilometrov juhovýchodne od Košíc. Ľudia žili na tomto území už v staršej dobe kamennej. Pred 30-imi rokmi objavili archeológovia v chotári rozsiahle pohrebisko zo staršej doby bronzovej, odkryli a prebádali 163 hrobov. Našli stopy osídlenia z doby laténskej, rímskej, sťahovania národov a čias slovanského osídľovania. Prvá písomná zmienka o Čani je z roku 1164. Názov obce pochádza zo slovenského mena Čan.

Obyvatelia sa od najstarších čias zaoberali poľnohospodárstvom, pastierstvom, rybolovom a remeslami. V roku 1854 bola vybudovaná na tie časy moderná železničná stanica na trati Košice – Miškolc. O 11 rokov neskôr postavili parno – elektrický mlyn, najväčší v strednej Európe. V roku 1871 bol vybudovaný čanian-sky kaštieľ, v roku 1885 pribudla budova pošty. V roku 1912 založili hasičský zbor. V roku 1949 otvoril produkciu závod Železničnej priemyselnej a stavebnej výroby (ŽPSV). Od roku 1952 je v prevádzke Miestna ľudová knižnica a od roku 1953 má obec stále kino.

Preslávila ich aj miss

V súčasnosti žije v Čani vyše 5 100 obyvateľov. Obec v nedávnej minulosti preslávila poľnohospodárstvo. V časoch socializmu bolo roľnícke družstvo na vysokej úrovni, dokonca sem privádzali vládne delegácie.

Futbal sa v Čani hrá príležitostne od roku 1914. Od roku 1921 je organizovaný pod názvom Futbalový klub Čaňa. V roku 2002/2003 hral klub druhú najvyššiu slovenskú ligu. V obci pôsobí aj turistický oddiel MEDVEDE. Funguje tu aj tenisový a stolnotenisový klub, ktorý každoročne v apríli usporadúva turnaj o Pohár starostu. Priamo v obci zamestnáva obyvateľov zahraničný závod českej spoločnosti ŽPSV, a.s., kde vyrábajú pražce na železničné trate.

Pred dvoma rokmi sa obecný úrad presťahoval do zrekonštruovaných priestorov, ako zaujímavosť môžeme podotknúť, že v budove pôsobí aj Spoločný obecný úrad pre celý mikroregión Hornád, kde si môžete vybaviť niektoré stavebné povolenia či kolaudácie bez toho, aby ste museli ísť do Košíc.

Jazero Tajvan, ktoré púta pozornosť

V Čani sa venujú futbalu už od roku 1914, v rokoch 2002/2003 hral klub druhú najvyššiu slovenskú ligu.

Miestny kronikár a znalec ľudovej kultúry napísal už niekoľko kníh nielen o Čani, ale aj o okolí.

najmä v letných mesiacoch, nie je vhodné na kúpanie už niekoľko rokov kvôli zvýšenému výskytu siníc. V obci pripravujú projekty na jeho prečistenie. V Čani možno

Prvá písomná zmienka: 1164
Počet obyvateľov: 5 100
Starosta: Michal Rečka
Web stránka: www.cana.sk

nájsť aj špeciálnu základnú školu, vysunuté pracovisko školy v Ždani.

Z Čane pochádza vysokoškolský profesor **Prof. Ing. Ján Šándor** a básnik **Pavol Horov**. Pred časom obec preslávila **Mária Šándorová**, „Miss Slovensko 2004.“ V roku 2007 odovzdali do užívania viacúčelové ihrisko, zatiaľ ho využívajú len žiaci, ale jeho brány sú otvorené aj pre obyvateľov obce. Ihrisko financovali zo zdrojov Nadácie SPP, svojím podielom prispela aj obec. V súčasnosti sa pripravuje projekt na ihrisko pre materskú školu, rekonštruuje sa zdravotné stredisko.

A ako sa žije v Čani miestnemu kronikárovi a znalcovi ľudovej kultúry **Imrichovi Jesenskému?**

„Tejto dedine chýba stredisko, kde by sa mohla schádzať mládež. Privítali by sme tiež oddychovú zónu, kde by sa dalo v nedeľu a v sviatky s deťmi poprechádzať.“

kš a internet,

foto archív OcÚ Čaňa, ao

Sokolany – obec s potenciálom

Prvá písomná zmienka o obci Sokolany pochádza z roku 1268, v lete sa preto chystajú oslavy 740. výročia. Najnovšie archeologické nálezy naznačujú, že už v 7. a 8. storočí bolo územie obývané. Dokazuje to aj pohrebisko z 11. a 12. storočia z mladšej doby hradištnej.

Kaštieľ na okraji obce.

V súpise o stave fár v košíckom distrikte z r. 1746 sa o obci dozvedáme, že bola filiálkou fary v Haniske. Ľud rozprával slovensky a maďarsky, prevažovala však slovenčina. V roku 1926 založili v obci obecnú knižnicu. V polovici 50. rokov bola vystavaná bezprašná cesta z Hanisky do Bočiara, čo pomohlo k zavedeniu autobusového spojenia do Sokolian.

V katolíckom kostole zasvätenom Ružencovej Panne Márii môžeme nájsť jednonábožný organ s pedálom z roku 1911. Vedľa kostola sa nachádza empírová

náhrobná kaplnka grófa Stahremberga. V roku 1838 ju dala postaviť jeho manželka, ktorá je s ním pochovaná v podzemnej krypte.

Kaplnka v Sokolanoch.

Od kaštieľa po ihrisko

V Sokolanoch žije v súčasnosti 1 189 obyvateľov, z toho je 400 Rómov. Osemnásť z nich zamestnáva obecný úrad v rámci aktivačných prác.

V obci sa nachádza základná škola, kde sa učia výlučne rómske deti v triedach prvého stupňa. Staršie deti navštevujú základnú školu zväčša v neďalekej Haniske.

V materskej škole by ste naopak nenáli žiadne rómske dieťa a dokonca o triedu, kde sú spolu deti rôzneho veku, prejavilo záujem toľko rodičov, že dopyt nemohli uspokojiť.

Pri vstupe do obce od Hanisky si určite všimnete kaštieľ. Postavili ho v barokovom slohu v 2. polovici 18. storočia. Dvornútra sa však žiaľ nedostanete, pretože patrí súkromnému vlastníkovi a slúži ako doškoľovacie stredisko. Pri kaštieli rastie chránený strom – Tilia enchlora K.

Detské ihrisko zrekonštruovali v spolupráci s firmou U. S. Steel.

„V Sokolanoch sa mi býva dobre, žijem tu od malička. Dôležité je, aby sa mali deti kde hrať. Majú problém s tým, že ich nechcú pustiť na veľké ihrisko. Pestuje sa tam totiž tráva na futbal. Veríme, že tu bude kanalizácia.“ hovorí nám **Renáta Špišáková**.

Na ihrisku možno nájsť miestne deti.

Prvá písomná zmienka: 1268
Počet obyvateľov: 1 189
Starosta: Ing. Tomáš Suchý
Web stránka: www.sokolany.ocu.sk

Oslovili sme aj miestnu poštovú doručovateľku **Gabrielu Kerekešovú**: „Veľa ľudí sa sťažuje, že cez víkend nemáme dopravné spojenie s Košicami. Ľudia sa preto spájajú a dopravujú autom alebo idú pešo do Hanisky. Inak sa mi v obci páči nový trávnik pri kultúrnom dome. V susedstve vyrúbali ovocné stromy, z čoho som nebola nadšená. Vraj to boli staré stromy, ale myslím, že niečo sa dalo zachrániť. Ale zase dali do poriadku škôlku, vysadili tam okrasné kríky a ruže.“

Obec si veľa sľubuje od finančnej dotácie, ktorú by mala čoskoro dostať. S napätím tiež čakajú na výrok súdu, či sporné pozemky okolo oceliarni budú pririeknuté obci, alebo Košiciam. Miestni sú presvedčení, že pôda patrí dedine.

kš a internet,

foto Rudolf Seman, ao

Nižná Myšľa - dych minulosti i prítomnosti

Nižnú Myšľu môžete dobre poznať najmä vďaka jej histórii. Prvá písomná zmienka o obci sa nachádza v texte listiny z 9. júna 1270. Píše sa v nej o hraničných zmenách, ku ktorým došlo vyňatím obcí Čaňa a Vyšný Gyňov spod hradu Abaujvar, pretože sa stali predmetom obchodnej výmeny. Listina pochádza z kapituly Jágerskej diecézy a bola určená uhorskému kráľovi Štefanovi. V 30. rokoch 16. storočia dostali Nižnú Myšľu košickí jezuiti. Po stavovských povstaníach bola obec spustošená a znovu zaľudnená. V roku 1786 dosídlilo obec približne 25 nemeckých rodín. Dodnes sú v Nižnej Myšli Veľká a Malá nemecká ulica ako aj priezviská nemeckého pôvodu napríklad Oberle, Furman, Kimler, či Baltes.

Nižná Myšľa leží na rozhraní Košickej kotliny a úpätia Slanských vrchov, na sútoku riek Hornád, Olšava a Torysa v nadmorskej výške 235 m. Je vzdialená asi 15 km juhovýchodne od Košíc. Žije tu približne 1300 obyvateľov.

Dajme slovo riaditeľke miestnej školy, **PaedDr. Marte Vlasatej**: „Obec je v nádhernom malebnom prostredí, ale potrebujeme dostatok financií, aby sme dokončili veci, ktoré sme začali. Ide najmä o kanalizáciu, úpravu ciest. Veľmi by sme potrebovali schváliť územný plán, aby si mohli mladí ľudia postaviť domy. Viem si predstaviť, že by tu mohli vzniknúť kúpaliská a mohla by sa rozvíjať agroturistika.“

Východniarska akropola

Medzi turistické zaujímavosti, ktoré sa oplatí v Nižnej Myšli vidieť, patrí Gečianske jazero, archeologické nálezisko – Várhegy, prírodný termálny prameň Kosceľ, Kostol svätého Mikuláša, či Myšľanské obecné múzeum. Múze-

um pozostáva z troch častí, archeologickej, etnografickej a cirkevnej, kde vystavujú aj knihy z psej kože. V múzeu môžete nájsť detské hračky, vozíky, hrkálky. Sú tam artefakty kultúry staré 3 400 – 3 700 rokov, ale aj niektoré európske unikáty ako napríklad rituálny chlieb starý 3700 rokov, hroby kovolejárov, detské hračky, vozíky či hrkálky. Ak by ste chceli navštíviť unikátne Myšľanské obecné múzeum, skontaktujte sa s jeho lektorkou, pani **Martou Grendelovou**, ktorá vás tam ochotne prevedie.

Ďalším unikátom je vstup do podzemných

Hlinený vozík z Nižnej Myšle známy z učebníc

chodieb, vybudovaných pôvodne mníchmi a pracovníkmi kláštora, ktoré ústia až na bývalý lom Skalka. Ich účelom bola pravdepodobne ochrana a možnosť prípadného útoku, dokonca slúžili aj ako sklad na víno. Ambíciou pracovníkov múzea je vybudovať podzemnú expozíciu vrátane sprístupnenia katakomb, a tak sa stať najväčším odborným múzeom na dobu bronzovú, vybudovať trezorovú miestnosť.

Významné archeologické nálezy sa našli na ploche vyvýšenie Várhegy, na ktorej bola v rokoch 1800 – 1700 pred našim letopočtom za-

ložená opevnená osada. Na tejto lokalite sa od roku 1977 realizuje systematický archeologický výskum, ktorého výsledky patria k najvýznamnejším na Slovensku a najznámejším v zahraničí. Nájdene artefakty dokumentujú vysokú životnú úroveň, technologickú zručnosť – napríklad hrnciarstvo doviedli vtedajší ľudia do dokonalosti bez toho, aby poznali hrnciarsky kruh. Obyvatelia osady boli nielen zdatní metalurgovia, ale aj výborní obchodníci – svoje výrobky po starodávnej obchodnej ceste vymieňali za jantár zo severu a stredomorské mušle z juhu.

V obci sa nachádza aj budova kláštora zo 17. storočia, ako i krásna klasicistická kaplnka sv. Jána Nepomuckého z 19. storočia.

„Obec mala pohnutú históriu aj počas druhej svetovej vojny, počas obdobia, keď bolo územie okupované Maďarskom. V domoch bývali Nemci a časom ich vystriedali Rusi“, spomína si **Paulína Pachová**.

Po roku 1945 v obci pôsobil Ochotnícke divadlo, v roku 1971 vznikol tanečný súbor Myšľan. V roku 1994 založili detský folklórny súbor Mašlička, spevácka skupina myšľanských žien sa venovala interpretácii ľudových piesní, v súčasnosti sa v obci snažia o obnovenie tej-

Panoráma Nižnej Myšle upúta zrak každého návštevníka obecného úradu.

Prvá písomná zmienka: 1270

Počet obyvateľov: 1 300

Starostka: v čase prípravy článku

zastupujúca Milena Kimlerová

Web stránka: www.niznamysla.sk

Kontakt na Myšľanské obecné

múzeum – p. Marta Grendelová:

055/ 6980 127 alebo 0903 483 750

to tradície. K životu v obci dnes sa vyjadřila pani **Zuzana**:

„Vydala som sa do Nižnej Myšle pred siedmi rokmi. Privítala by som viac detských ihrísk. Na ihrisku, ktoré tu máme, väčšinou býva mládež, ktorá používa nie práve vhodný slovník. Ih-risko pri škôlke je zatvorené. V obci je dosť prachu z áut. Ale inak je tu krásne na jeseň i v zime. Prestažovala som sa sem z mesta, z hektického prostredia a nedá sa to porovnať. Keď ráno otvorím okno a počujem spev vtákov. Keď sa však zmenia na kohúty, ktoré začínú kikirikať o 2.45 ráno, situácia sa mení.“

V súčasnosti obec žije počas roka akciami ako Prechod Slanským pohorím (viac na 10. strane), zo športových aktivít bol známy aj Beh Myšľou. Za zmienku stojí aj Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý v obci funguje už od roku 1935.

kš a internet,

foto archív Ocu Nižná Myšľa, ao

Vyšná Myšľa – obec na podhorí Slanských vrchov

Len pätnásť minút cesty vlakom z Košíc vás zavedie do tichej obce Vyšná Myšľa, ktorá ponúka úplne iný život, než je ten veľkomestský. Nečudo, že práve viacerí Košičania nedávno prišli bývať práve sem, do dedinky učupenej na úpäti Slanských vrchov.

Začiatky dediny sa spomínajú v roku 1270, zatiaľ čo prvý doklad o Vyšnej Myšli máme z roku 1325. Vyšná Myšľa sa v ňom uvádza ako Felmsle. Dnešný slovenský názov Myšľa (maďar-

Kostol Sedembolestnej Panny Márie vo Vyšnej Myšli.

sky Mislye) hneď na prvé počutie prezrádza, že je slovanského pôvodu. Treba však o ňom konštatovať, že prirodzeným vývinom v slovenčine neprešiel a že bol v novoveku späť prevzatý Slovákmi od Maďarov.

Roku 1746 sa v Nižnej Myšli rozprávalo dvoma rečami. Maďarčina prevažovala, kým vo Vyšnej Myšli bola v rovnakej miere zastúpená i slovenčina. Obe Myšle sa znovu poslovenčili až v priebehu 18. a 19. storočia. V rokoch 1947 – 1960 v obci zavádzali telefónne spojenie, v roku 1959 postavili požiaru zbrojnicu a o tri roky neskôr zaviedli v obci miestny rozhlas.

Odvaha im nechýba

Obec má 930 obyvateľov, rozprestiera sa na ploche 0,6 km². Nadmorská výška sa pohybuje od 200 – 270 m nad morom. Geologicky sa územie obce člení na miernom svahu pod pohorím Slanských vrchov. Miestnych občanov charakterizovala **Marta Bačová** takto: „Sú tu dobrí ľudia, nezávidia. Žijeme, ako žijeme. Keď sa stretne-me, radi sa porozprávame, ale zvyady tu nie sú.“

V roku 1999 založili obyvateľky Vyšnej Myšle spevácku skupinu pod názvom Odvážne ženy. Odvážne preto, lebo sa bez skúsenosti odvážili prihlásiť do súťaží a porovnať si tak svoje schopnosti s inými súbormi z okolitých obcí. V súčas-

nosti má spevácka skupina 10 členiek. Radi si zaspievajú piesne z Abova, ale aj z iných regiónov Slovenska. Každoročne sa zúčastňujú súťaží ľudových piesní Dargovská ruža vo Svinici a Špivanečky mojo v Slanci. To, že odvážne ženy nabrali skúsenosti sa potvrdzuje aj pri pohľade na výsledky. V roku 2005 získali na Dargovskej ruži 3. miesto, o rok neskôr sa umiestnili na mieste druhom. Rok 2006 bol úspešný aj v súťaži Špivanečky mojo, kde patrila Odvážnym ženám tretia priečka.

V roku 2003 bola cez Vyšnú Myšľu otvorená cyklotrasa, ktorá vedie ku Koscelku – krásnemu a duchovne silnému miestu v blízkosti teplé-

Peter Herpák si užíval jarné prázdniny.

ho prameňa v zalesnenej vyvýšenine nad riekou Olšava. Práve tu sa každoročne v júli koná

Prvá písomná zmienka: 1325

Počet obyvateľov: 930

Starostka: **Paulína Guľašová**

Web stránka: www.vysnamysla.ocu.sk

spoločná svätá omša obyvateľov Vyšnej i Nižnej Myšle. Od roku 2005 pôsobí v obci aj občianske združenie Dobrák, ktoré organizuje Výstup na Karolku či rôzne potulky po Slanských vrchoch.

V roku 2006 sa uskutočnil prvý ročník Behu Vyšnou Myšľou, na ktorom sa mohli zúčastniť domáci i hostia, dospelí aj deti. „Býva sa nám tu dobre. Páči sa nám tu najmä futbalové ihrisko“, dozvedeli sme sa od **Juraja Leška a Petra Herpáka**. Pani **Marta Strassburgerová** chválila najmä atmosféru v obci: „V dedine je pokoj a máme dobrú starostku.“ Nuž, vo Vyšnej Myšli sa býva dobre, potvrdzuje to aj informácia, ktorú sme zistili od predavačiek, ktoré do obce chodia predávať textil a obuv. Dozvedeli sme sa, že v obci už nie sú žiadne domy na predaj.

kš a internet, foto ao

Srnčou stopou sa v Skároši vydali stovky ľudí

Sila poľovníckej

Vyššie dvojhodinová túra v treskúcej zime, zástupy malých i veľkých nadšencov prírody, súťaž počas cesty do cieľa, trojkráľový guláš, sokoliari, nádherné trofeje, koč vozíaci natešené deti i dospelých a tá najväčšia vatra, akú som kedy zažila. To všetko ma čakalo 6. januára v Skároši na akcii, ktorá sa na Sviatok troch kráľov konala už po pätnásty raz.

Deň, keď sú už všetci tak trochu unavení sviatočnou atmosférou, sa pre mňa začal úplne netradične. Vstala som skoro a vybrala som sa do Skároša. Bola poriadna zima, vietor fučal ako o život a mraky nepredpovedali slnečný deň. Takže som pre istotu zbalila termosku horúceho čaju a do rucksaku hodila zopár čokoládových tyčínok. Moje očakávania nesiahali do výšin, veď som išla na dedinskú akciu.

Hromada nadšencov

Prvé prekvapenie ma čakalo hneď v úvode. Na mieste štartu sa stretlo nie zopár desiatok, ale niekoľko stoviek ľudí – možno 500. Deti od dvoch rokov sediace na sánkach, rodičia, dospelí i tí najstarší podpierať sa o paličku sa zhromaždili, aby vyjadrili svoj vzťah k prírode a podporili myšlienku „rodičov“ tejto akcie, súrodencov **Dušana Fedora a Ing. Evy Fedorovej**. Tí pred pätnástimi rokmi uznali za vhodné ukázať deťom, že poľovníci sa starajú nielen o odstrel zveri, ale aj o jej prikrmovanie a to hlavne v chladných zimných mesiacoch, keď celá príroda oddychuje pod snehom. Z myšlienky sa stala tradícia a z malej dedinskej akcie veľký pochod mnohých ľudí nielen z okolitých obcí, ale aj Košičanov, Rožňavčanov a iných milovníkov prírody.

Po slávnostnom otvorení pochodu – zapísaní na poľovníckej píšťalke – sme sa vydali na 5 – 6 km dlhú trasu. Všetci tí ľudia sa usmievali. To bol prvý príjemný fakt v tomto dni plnom prekvapení. Prvá zastávka bola nútená. Keďže skupina pochodujúcich pozostávala i z tých skôr narodených, ktorým bola viac nápomocná palička ako ich vlastné nohy, museli sme sa čakať. Nevadilo. Ľudia vytiahli termosky s čajom, zabalené desiaty a čakanie si spríjemňovali.

Druhá zastávka prišla až po niekoľkých kilometroch, počas ktorých sa k neúfajúcemu vetru pridali aj sneh, teda skôr mrznúci dážď. Každý sa však ďalej usmieval a šliapal za poľovníkom a jeho psom – na

la hneď pri vstupe na veľkú lúku, kde boli postavané vojenské stany. Varil sa guláš z diviny, piekla sa krkovička, či klobáska, varené vínko, čakal kočík so zapriahnutým kočom a koňmi, aby si deti užili, sokoliari krotili svojich zverencov, ktorí boli trochu zmätení z toľkých obdivovateľov. V tom najväčšom stane sa varil guláš, kto-

myšlienky

Sokoliari predviedli svoj kumšt.

šími spoľahlivými vodcami. Oheň. Super, ohrejeme sa. Všetci sa tlačili k rozhriatej kope dreva, ktorá vyhrievala priestor ďaleko okolo seba. „Deti dostanú čaj zadarmo,“ ozval sa hlas jednej z organizátoriek. „Tí, ktorí ste sa ohriali a napili, zhromaždíte sa pri krmelci, začneme súťažiť.“ Aká súťaž? Utekala som tým smerom, ktorým všetky deti. Dostali sme papier a ceruzky, hlavný poľovník už stál na mieste, kde bola o strom pribitá tabuľa a na nej obrázky zvierat. Stačilo napísať čo najviac mien zobrazených zvierat a vrátiť papier organizátorom. Na vyhodnotenie sme si mali počkať do konca našej púte.

Zábava graduje

Keď sme po niekoľkohodinovom šľapaní predsa len dosiahli vytúžený cieľ, čakalo ma to najväčšie prekvapenie, aké by som v to ráno, keď som sa doma bálila, nepredpokladala. Zďaleka sme počuli hudbu, praskot ohňa a dokonca cítili vôňu teplého jedla. Aká som len bola hladná. Určite viac, ako všetci tí, ktorí vedeli, čo ich čaká. Obrovská vatra nás vta-

rý nemal konkurenciu – to treba organizátorom uznať. Krkovička mi zaplnila žalúdok a chutila výborne. A varené vínko zohrialo moje skrehnuté prsty na rukách i na nohách. Deti dostali guláš zadarmo. Pekné. Jeden zo stanov ukrýval pred nepriaznivým počasím, ktoré skutočne nikomu vážne v ten deň neprekážalo, trofeje. Iný ponúkal viac ako 30 cien pre deti, ktoré sa zapojili do vedomostnej súťaže. Živý zajko s ďalšími zvieratami si pochutnával

Mapka pochodu.

na suchej tráve, ktorou mal vystlanú klietku – deti veľmi ocenili prítomnosť živých zvieratiek, motali sa okolo nich celú večnosť. Obďaleč sa ozývali výstrely, a tak mi nedalo nepobrať sa tým smerom. Fíha, to deti strieľali zo vzduchovky. Samozrejme pod dohľadom skúsených poľovníkov. A keď som si myslela, že už neexistuje nič, čo by mohlo ešte prekvapiť, prišli traja králi z východu. Doslovne. Deti odeté ako traja králi, ktorí sa prišli pokloniť Ježiškovi v maštali, prišli medzi deti a rozdali im perá, lízanky a kalendárik na nový rok od sponzorov. Geniálne. Ani ten, ktorému sa neúšla ani jedna z cien, neodíšiel zo Srnčej stopy naprázdno.

Poviem vám, stráviť trojkráľovský sviatok doma v papučkách na gauči, to už asi nebude pre mňa. Ja si skôr vyjdem do Skároša. Nie kvôli gulášu, ani kvôli krkovičke, ale kvôli tej atmosfére, ktorú som tam zažila. Kvôli tým detským očiam, dospelým mamám a ocom, ktorí zababušili svoje deti a vyšli s nimi do nečasu, lebo vedeli, čo im ten deň, pripravený poľovníkmi a priateľmi z obce Skároš, prinesie.

Ďakujem.

Lucia Zöldyová, foto autorka

Vatra nádhorne hriala.

Dostanú obce pomoc z fondov EÚ?

Regionálny rozvoj obce a skvalitňovanie života miestnych obyvateľov si želá každý starosta. Ako vyriešiť chýbajúci vodovod, kanalizáciu, rozbité cesty, takmer žiadne chodníky, chátrajúce budovy a mnohé iné problémy, keď obecný rozpočet sotva stačí na výkon základných samosprávnych a prenesených funkcií? Príspevky a dotácie od štátu síce pomáhajú, ale predstavujú beh na dlhé trate, keďže ich výška je nízka a nie vždy sa ujde na každého. Východiskom z núdze bolo otvorenie predvstupových fondov EÚ podporujúcich už aj väčšie investičné projekty jednotlivých obcí. Tí včas informovaní skutočne využili príležitosť a naštartovali rozvoj obce. Po vstupe do EÚ sa otvorili štrukturálne fondy, už výraznejšia finančná pomoc. Rozsiahla informačná kampaň sprístupnila informácie každému. Mnohí obyvatelia obcí si však stále kladú otázku: „Prečo sa v našej obci neurobilo nič, respektíve prečo sa urobilo tak málo z fondov EÚ? Ako je možné, že Slovensko vracia miliardy korún späť EÚ, keď v našej obci ich tak potrebujeme? Kto je za to zodpovedný? Starosta?“

Fakty pod lupou

Pravda je, že peniaze tu sú, ale pre mnohé obce len akoby „vo vitríne“ – môžu ich vidieť, ale nedosiahnu na ne. Podmienky čerpania fondov EÚ sú nastavené tak, že ich mnohé obce ani pri najlepšej vôli nedokážu splniť. Tie, ktoré podmienky spĺňajú, síce podajú projekt, ale pokiaľ nespádajú do okruhu „vyvolených“, skončia v zásobníkoch projektov a zostane im akurát len dobrý pocit, že síce urobili kvalitný projekt, ale žiaľ sa na nich neušlo. Každá príprava projektu ešte k tomu niečo stojí a najbližšia finančná kontrola sa bude starostu určite pýtať na efektívnosť takto vynaložených peňazí. A nakoniec si všetci prečítame v tlači, že Slovensko nevyužilo ponúkanú pomoc a miliardy putujú späť do Bruselu. Ako je to možné?

Masívna kampaň v médiách nás upozorňuje, že k dispozícii sú nové miliardy pomoci z EÚ a treba sa o ne uchádzať. Peňazí je skutočne dosť predovšetkým vďaka východu Slovenska, ktorý svojou „zaostalosťou“ dvíha percento pomoci pre celé Slovensko. Paradoxne však väčšia časť z týchto peňazí nekončí na východe, ale skôr v západnej časti republiky. Zdôvodneniam, že na východe starostovia nemajú záujem o projekty, alebo že nevedia pripraviť kvalitný projekt dnes už nik neverí a tak treba vymyslieť niečo nové.

Podmienky pre obdobie 2007 - 2013

Väčšie obce a mestá boli zaradené do tzv. „inovačných a kohéznych pólů rastu“, ktoré budú mať na infraštruktúru čerpať, zjednodušene povedané, z „väčšieho mešca“ peňazí. Malé a stredné obce hromadne spadli pod „menší mešec“. Už teraz je jasné, že každému sa neujde. Neprekonateľným problémom malých obcí je neoprávnenosť odpočtu DPH, takže každý projekt musí spolufinancovať vo výške 19 %. Ktorá malá obec si to môže dovoliť pri väčších investičných projektoch? Iba, ak vyhlásia zbierku v obci. A čo občania - prispievajú? Nezostáva iné, iba čakať kým štát nájde prostriedky a to znamená počkať až na zavedenie eura, keď sa uvoľní tlak na štátny rozpočet. Väčšie obce síce spolufinancujú projekty iba vo výške 5 %, ale trápia sa s vysporiadaním vlastných vzťahov. Keďže v ich prípade žiadateľmi dotácií môžu byť iba vlastníci nehnuteľností a pozemkov (malé obce môžu preukázať aj nájomný vzťah) môžu si v mnohých prípadoch iba vzdychnúť za peniazmi z eurofondov. Okrem toho vopred musia vypracovať kompletné realizačné projekty, ktoré niekoľkonásobne zvyšujú náklady na prípravu projektov bez záruky, že peniaze získajú. Ak ich aj získajú, financované budú formou refundácií, čo znamená, že všetko financujú najprv zo svojho a následne (o pol roka až rok?) im budú peniaze vyplatené. Koľko veľkých

projektov si takto môžu dovoliť aj veľké obce financovať? Banky radi poskytnú úver, ibaže s úrokmi.

Kedy budú na východe vodovody a kanalizácie?

Najväčším problémom východného Slovenska sú chýbajúce vodovody a kanalizácie. Od nich sa potom odvíjajú rekonštrukcie ciest, chodníkov a verejných priestranstiev a z toho vyplývajúci vzhľad obcí a kvalita života miestnych obyvateľov. Dočkáme sa vďaka miliardám z eurofondov zmeny v najbližšom období? Žiaľ nie. Podmienky čerpania operačného programu Životné prostredie na výstavbu kanalizácií sú nastavené tak, že do 31.12.2010 sa môžu uchádzať o dotáciu len obce nad 10 000 obyvateľov. Od 01.01.2011 sa môžu uchádzať už aj obce nad 2 000 obyvateľov ale obce do 2 000 obyvateľov len vo výnimočných prípadoch po preukázaní závažnosti situácie. Vodovody sa môžu stavať len súčasne s výstavbou kanalizácie tzv. „v jednej ryhe“, alebo v rámci rozširovania veľkých vodárenských sústav. Malé obce môžu

v intraviláne stavať aj vodovod alebo kanalizáciu, až keď prekonajú problém neoprávnej DPH. Inak zostáva už len Environmentálny fond MŽP SR, ktorý prispieva čiastočne v menších sumách, ale neujde sa na každého.

Ako sa dopracovať k peniazom?

V prvom rade je nutné rešpektovať podmienky, ktoré si Slovensko stanovilo a Brusel ich následne schválil. To, že sa pripomienky obcí nerešpektovali pri ich príprave dnes už nik nezmení. Spoločné úsilie obcí tlačíť a protestovať prostredníctvom Združenia miest a obcí Slovenska môže priniesť ešte niektoré zmeny a úpravy k lepšiemu. Inak hrozí, že obce budú nedobrovoľne obmedzované pri uchádzaní sa o prostriedky EÚ a nakoniec sa miliardy opäť budú vracáť a vinníkom bude kto? – no opäť starostovia a prečo? – no jednoducho preto, že jednoducho nedokážu robiť základy, prenášať vrchy a čerpať fondy EÚ za podmienok, ktoré si nevymysleli.

Ing. Viera Mihoková,
EuroKONZULT Slovakia, n.o.
ilustračné foto archiv RZOH

• • • • • názor z praxe (Ne)prístupné eurofondy

Zrejme už aj Vás oslovila, ba až ohúrila reklama o eurofondoch. Je prezentovaná tak, akoby starostovia mali neobmedzené možnosti čerpania peňazí a stačí im len povedať, koľko chcú a toľko aj dostanú. Aká je však prax? V rozsiahlych dokumentoch autori akoby sa pretekali v používaní cudzích slov. Zrejme „niekto“ chcel, aby téme (dokumentom) porozumelo čo najviac ľudí. Ide o Národný strategický a referenčný rámec obsahujúci popis 11 operačných programov. Prvým z nich je Regionálny operačný program a k nemu je vytvorený Programový manuál. Tieto tri dokumenty majú celkovo 350 strán a 27 príloh. Kým si milý starosta toto všetko preštuduje, zistí niekoľko podstatných, až šokujúcich skutočností. Najmä to, že sa niečo dozvedel „až“ o jednom - prvom operačnom programe.

Ďalej musí starosta pochopiť spôsob financovania zákaziek, ktoré si chce objednať. Podľa dokumentov, ktoré boli v Bruseli schválené pred koncom roka 2007, môže starosta financie získať len na **refundáciu preukázateľných výdavkov**. To v praxi znamená, že ak si starosta podá projekt na zákazku za niekoľko desiatok miliónov, musí ich najskôr zaplatiť obec a až potom môže žiadať refundáciu.

Na konferencii v Ždani sme sa 7. februára od štátneho tajomníka ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja dozvedeli, aj ďalšie „povzbudivé“ informácie: Starostovi sa **refundované peniaze vrátia za 2-4 mesiace**, prípadne neskôr. Skúsme sa zamyslieť: ak chce mať starosta k dispozícii taký balík peňazí, zrej-

me sa nezaobíde bez úveru. Otázkou je, kto zaplatí úroky za dobu, ktorá uplynie od zaplattenia faktúr obcou po refundáciu. Úroky z vysokých súm sú veľké aj za relatívne krátke obdobie. Strašiak zo zadĺženia obce odrádza každého rozumného starostu; nikde niet záruky, že týmto sa obec nedostane do kolapsu. Okrem toho nám ministerstvá a finanční kontrolóri často pripomínajú množstvo rizík číhajúcich nielen počas realizácie projektu, ale ešte pár rokov po jeho skončení. Zvlášť prísne sa bude posudzovať efektívnosť vynaložených financií. Uviedli nám priam až dogmaticky nezmyselné spôsoby hodnotenia pri priebežných a konečných kontrolách.

Práve neznalosť programových manuálov môže spôsobiť obci také výdavky, ktoré sa nevrátia nikdy. Budeme prostredníctvom orgánov ZMOS vyvíjať konkrétne úsilie na zmenu systému financovania, no úspešnosť nie je vopred vôbec zaručená. Chceme dosiahnuť, aby záruky prefinancovania neožobročovali už aj tak chudobné obecné kasy. Navrhujeme viac zainteresovať do vecí štát, ktorého možnosti sú v porovnaní s ktoroukoľvek obcou také, ako je porovnanie obra s trpaslíkom.

Aj napriek týmto prekážkam a problémom sa nevzdávame a nerezignujeme. Púšťame sa do študovania ďalších operačných programov a ich programových manuálov a urobíme pre obce všetko, čo sa bude dať za rozumných podmienok.

Ing. Štefan ELIZEUŠ,
starosta obce Skároš

Kedy sa vo väčšine našich obcí dostanú k práci na výstavbe vodovodov a kanalizácií takéto stroje?

Ako sme plesali

Fašiangy v Čani boli veselé, radi na nich spomínajú aj v pôstnom období. Zabávali sa aj deti počas karnevalu.

Tohtoročnú plesovú sezónu na Slovensku

otvorili 13. 1. na 7. plese v opere Slovenského národného divadla v Bratislave úderom na gong. Málokto vie, že ukončenie plesovej sezóny na Slovensku bolo 2. 2. na 6. Polianskom fašiangovom plese v Košickej Polianke. Gong rozozvučal tamajší starosta obce **Mgr. Karol Dzugas** (na zábere). O dobrú náladu plesových hostí sa dokonale postarala hudobná skupina Pavelčákovci. Do vreca zábavy prispela žartovnými pesničkami spevácka skupina čiperných žien Mandelinka.

Na 17. ples Kresťansko-demokratického klubu Valalíky 21. januára prijala pozvanie dvesto plesajúcich Valalíčanov a ich hostí, pre ktorých je tento ples už bežnou súčasťou fašiangových dní.

Nechýbali ani tradiční tanečníci štandardných aj latinsko-amerických tancov z tanečného klubu Meteor a medzi nimi i Valalíčan **Jaroslav Araňoš** s partnerkou.

Zábava a tanec, ako sa patrí na fašiangy vo Valalíkoch, boli podľa reakcií hostí výnimočne výborné.

2. februára 2008 sa v Nižnej Myšli konal už tretí ročník poľovníckeho plesu. Miesto, kde sa poľovnícky ples usporadúva sa strieda medzi Vyšnou a Nižnou Myšľou. Zástupcovia organizátorov poľovníckeho združenia Družba slávnostným prestrihnutím pásky otvorili čiastočne zrekonštruovaný kultúrny dom. Poľovníci pripravili pre svojich hostí výbornú zábavu, veľmi chutné poľovnícke špeciality a hodnotnú tombolu.

red, foto archívy obecných úradov, Vladimír Mucha

Tradície Veľkej noci stále živé?

Veľký týždeň – týždeň pred Veľkou nocou prežívajú ľudia veľmi úctivo v nábožnom duchu i v ostatnej príprave na oslavu veľkonočných sviatkov. Väčšina ľudí sa prísne postila, jedávali len osolený chlieb s vodou, aj to len večer.

Vo zvlášť atmosfére prežívali naši otcovia sväté Trojnie. Zelený štvrtok, Veľký piatok i Bielu sobotu. Obvyčajne sa nekonali na poli žiadne práce, lebo „Pán neba i zeme bol v zemi – v hrobe“.

Na deň Zelený štvrtok sa pripomína návrat kajúcnikov do Cirkvi, ale i obyčaj je v tento deň zeleninu. Vtedy večer, až do noci – na pažitách chlapci a parobci páliť veľké ohne – „paľeli Judaša“. Ženy piekli koláče z kysnutého cesta.

Na Veľký piatok ľudia nevychádzali na pole (ak sa už dalo), nerobili sa väčšie práce. Nakrmil a ošetril sa iba statok, podonášali vodu zo studne, drevo do pece a do sporáka.

Veľa ľudí jedlo iba chlieb a vodu – až do Vzkriesenia. Večer všetci ľudia šli do kostola, kde sa zúčastnili na bohoslužbách a vypočuli si Pašie určené na tento deň.

Biela sobota je zasvätená Kristovi ako Svetlu sveta. Katechumenom (osoby, ktoré sa pripravujú na prijatie za členov Cirkvi) sa udeľoval svätý krst, pri ktorom dostali biele rúcho. Odtiaľ názov Biela sobota.

V dávnych a krásnych ľudových zvykoch dievčatá na Bielu sobotu už hneď zrána zametali dvory a priedomia, robili poriadok okolo domu a hospodárskych stavísk, aby bolo všade pekne a čistočko. Robili to novými brezovými metlami, „drapačkami“, ktoré z brezových konárikov zhotovili muži v domácnosti cez zimu tolko, aby ich bolo dosť na celý rok. Ženy v dome varili šunku, vajčka, klobásky a veľmi starostlivo pripravovali „sirek“, typické jedlo v dedinách okolo riek Olšava, Torysa a Hornád v Košickej kotline. Nachystal a

očistil sa chren, upiekol sa veľký biely koláč (volali ho „paska“). Všetky dobroty prečkali v komore do rána – do Veľkonočnej nedele. Vtedy gazdina zavčas vstala a z tých dobrôt po istom množstve nabalila do pekného prúteného košíka, ktorý sa iba na tú príležitosť používal – na „šveče paski“. Do košíka sa dávali: „sirek“, šunka, klobása, ošúpané uvarené vajcia, biely koláč a chren. Všetko sa prikrylo nádherným vytkávaným obrúskom. Potom gazdina zobudila svoju dcéru (ak ju nemala, odniesla košík k susedom, kde dievča mali) a tá šla do kostola, kde kňaz počas na to určenej krát-

Sliepky v Čani už znášajú zelené vajčka.

kej bohoslužby posvätil veľkonočné jedlá – „pošvecel pasku“, s ktorými sa dievky ponáhľali domov, kde už čakala celá rodina. Verilo sa, že ktorá prišla prvá domov, tá sa do roka vydá.

Veľkonočná nedeľa dýchala sviatočným rázom najväčšieho cirkevného sviatku, nasledujúci deň a dni akoby chceli vyjadriť samočinnú radosť z novej jari, ktorú krížom a zmŕtvychvstaním priniesol Ježiš. Práve ľudovými zvykmi ľudia spätí s prírodou vyjadrovali nefalšovanú radosť, ktorú cítili vo svojom vnútri. Svätenie jedál má pôvod v starokresťanských časoch. Ve-

riaci si dávali svätí jedlá, aby ich aj po Veľkom pôste užívali mierne, aby sa im dostalo pozhňania a jedlá im neškodili, ale slúžili na zdravie.

Bola to slávnostná chvíľa Veľkonočnej nedele, prežívaná v bázi Božej a po spoločnej rodinnej modlitbe pred jedením začali posvätené, požehnané jedlá požívať. Z jedál nemalo nikomu nič spadnúť pod stôl, omrvinky sa po jedení zhrnuli z nevšedne pekného vytkávaného obrusu (s námetom novej jari) a spálili sa na ohni v sporáku. Po sýtych raňajkách sa ľudia obliekli do nových šiat a šli do kostola na svätú omšu, popoľudní zas na „večernú“, pobožnosť litánií. Ostatný čas bola rodina spolu doma. Večer šli na divadelné predstavenie, ktoré pripravili ochotníci v obci.

Veľkonočný pondelok už bol veselý, roztopašný. Príčinou bola veľkonočná oblievačka. Parobci oblievali dievky už od skorého rána. Väčšinou vždy pri studni, a neraz i v miestnom potoku. Ženáci sa zas po bohoslužbách v kostole vybrali oblievať svoje švagriné, sestry či kmotry. A veru neraz nedošli až do konca...

V utorok po Veľkej noci zas mali hlavné slovo ženy. Tie v mnohých hlúčkoch striehli na mužov a mládenčov za „palankami“ (plotmi), pravda, s vedrami s vodou. Neraz ich dievky naháňali až za valal, do poľa.

Imrich Jesenský, foto ao

Aj s týmto číslom Abovského hlásnika si môžete uvariť niečo chutné abovské. Hrástková polievka i čeregy chutia dobre nielen na jar, ale po celý rok. Za recepty z kalendára 2008 ďakujeme dôchodkyňam z Čane.

Hrástková polievka

Suroviny:

20 dkg šošovice, 30 dkg suchej fazule, 30 dkg suchý hrach, 20 dkg jačmenné krúpy, 2 dkg masla, 1 lyžica hladká múka, 1 cibuľa, mleté čierne korenie, červená paprika, soľ, petržlenová vňať

Ako na to:

Umyté strukoviny dáme variť. Pred dovarením pridáme jačmenné krúpy. Na masle speníme cibuľu, pridáme múku, červenú papriku a zápražku vylejeme do polievky. Osolíme, okoreníme. Podľa chuti môžeme pridať párok, alebo klobásu. Ozdobíme petržlenovou vňaťou. Podávame s tmavým chlebom.

Čeregy

Suroviny:

0,5 kg múka výberová, 2 žĺtky, 1 kávová lyžička sóda bikarbóna, 0,5 dcl rum, 2 kyslé smotany

Ako na to:

Suroviny spolu spracujeme na cesto, ktoré rozvaľkáme asi na jeden cm hrúbku. Nakrájame na kosoštvorce, do stredu urobíme zárez, cez ktorý prehneme jeden cíp. Vyprážame v horúcom oleji. Podávame posypané práškovým cukrom a vanilkou.

Autor: Marian Nagy	poťažkával	odliala	zohýňal hlavu pri úcte	Pomôcky: all, rapa, koto, alap, kaňa	zvuk kvočky	viatím odniesť	používala zámeno ty	ohmatať
citoslovce túkania				japonský strunový nástroj				
všetko po anglicky				vdýchnutie stred. miner. voda				
Tajnička								
myšiak					Import Address Table (skr.)			
cudzokrajný dravý vták					alanín (skr.)			
popevok					sekať, rúbať			

KRÍŽOVKA

Vlákno ... (tajnička) dosahuje až 2500 stupňov celzia.

Milé čitateľky, milí čitatelia, ak radi lúštíte krížovky a poznáte správne riešenie krížovky z aktuálneho čísla Abovského hlásnika, neváhajte a pošlite nám ho do redakcie:

**Abovský hlásnik
Communication House, s.r.o.
Štefánikova 6
040 01 Košice**

Kto z vás bude najrýchlejší, získa peknú cenu. Tentoraz to bude kniha Potulky Košickou kotlinou od pána Imricha Jesenského, ktorý ju do súťaže rád venoval.

Tešíme sa na Vaše odpovede.

redakcia

Pozvánka do jarnej prírody

Slanské vrchy sú pohorím, ktoré je miestom viacerých tradičných turistických podujatí. Jedným z nich je aj prechod Slanskými vrchmi za poznaním a priateľstvom Z Polianky do Polianky. Jubilejný 25. ročník sa uskutoční v sobotu 3. mája a jeho pešia trasa povedie z Dargovského priesmyku červenou značkou cez Malinák popri bývalom Loveckom zámku na Čerepník, s pokračovaním po zelenej značke a vlastným značením do obce Ďurkov. Trasa meria 16 kilometrov a zvládne ju každý.

Do Dargovského priesmyku dopravia účastníkov z obidvoch Polianok objednané autobusy, rovnako je zabezpečený záverečný prevoz z Ďurkova do

Košickej Polianky. V kultúrnom dome bude pre všetkých pripravený tradičný turistický guláš, čaj a nápoj s vysokou bielou penou pre dospelých. Chýbať nebudú ceny pre najmladšieho a najstaršieho účastníka a neodmysliteľná tombola.

Vzhľadom na okružné jubileum pripravujú organizátori v Košickej Polianke ešte niečo navyše – veľkoplošné premietnutie dokumentárneho diaľonového pásma z prvého ročníka prechodu.

To všetko (ba ešte niečo navyše!) čaká na obyvateľov Košickej a Sečovskej Polianky, ako aj na ostatných návštevníkov z okolia. Stačí len prísť v sobotu 3. mája v čase medzi 7. a 8. hodinou do

• • • • • tip na aktívny oddych

kultúrneho domu v Košickej Polianke a zaprezentovať sa vyplatením účastníckeho poplatku vo výške 30,- Sk (žiaci) alebo 60,- Sk (dorasť a dospelí). Ostatné – aj priaznivé počasie počas celého dňa – je na organizátoroch, ktorí Vás na toto turisticko-spoločenské podujatie touto cestou srdečne pozývajú. Propozície nájdete na webovej stránke: www.kosickapolianka.sk alebo môžete o ne požiadať na adrese: kosickapolianka@stonline.sk, na ktorú treba s predstihom 3-4 dní nahlásiť účasť skupiniek v počte nad troch účastníkov.

Tešíme sa na Vás a na chvíle strávené v jarnej prírode na trase za zdravím a priateľstvom!

Mgr. Karol Dzugas,
vedúci prechodu, foto M. Fulka

• • • • • do archívu

Pre milovníkov športovej štatistiky prinášame tabuľku výsledkov medzinárodného futbalového turnaja, ktorý sa konal v rámci vlaňajších Dní mikroregiónu Hornád. Víťazstvo si odnieslo domáce družstvo, zložené z hráčov z Geče.

	HUN	CZE	SVK
HUN	-	1:1	1:2
CZE	1:1	-	1:3
SVK	2:1	3:1	-

Poradie: 1. Slovensko, 2. Maďarsko, 3. Česko

Triumf na stoloch

V nedeľu 3. februára privítali vo valalickej športovej hale špičku Košického a Prešovského kraja na stolnotenisových východoslovenských majstrovstvách. V kategórii žien zaznamenali hráčky domáceho STO Valaliky vynikajúci úspech, keď obsadili prvé dve miesta. Triumfovala Lívia Drotárová a hneď za ňou skončila Mária Kraželová. V štvorhre žien zvíťazili Kraželová s Takáčovou pred Drotárovou s Lackovou. V zmiešanej štvorhre dominovali Novotný s Drotárovou, pričom na peknom treťom mieste skončili Sepeši a Bartoková.

Prechod Slanským pohorím

Už 39. ročník prechodu Slanským pohorím, ktorým si v Nižnej Myšli pripomenuli 63. výročie oslobodenia obce sovietskou armádou, sa konal 19. januára. Napriek dažďovému počasiu turistika prilákala 55 nadšencov. Tí zdolali Slanské vrchy

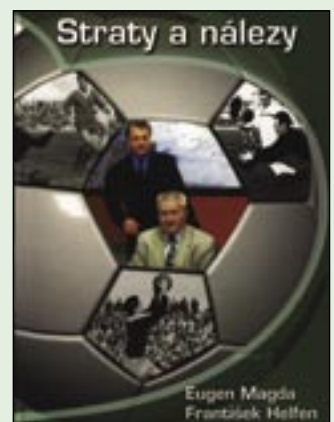
od rázcestia na Izre až po Nižnú Myšľu. Pri tamojšom pamätníku vzdali účastníci Prechodu hold obetiam 2. svetovej vojny. Premoknutých turistov čakalo občerstvenie horúcim čajom a gulášom.

Foto archív Ocu Nižná Myšľa

Rodinu hodnotných športových publikácií rozšíril v týchto dňoch zaujímavý titul z pera futbalového funkcionára a bývalého rozhodcu **Františka Helfena**, rodáka z Vyšnej Myšle a športového žurnalistu **Eugena Magdu**. Reprezentatívna kniha *Straty a nálezy* mapuje kariéry viacerých významných futbalistov pôsobiacich najmä na východnom Slovensku. Nechýbajú medzi nimi rodáci z Nižnej Myšle – Štefan Zajac a Ladislav Lipnický.

red

Cenník inzercie pre štvrtročník Abovský hlásnik

Štvrtročník vydávaný Regionálnym združením obcí Hornád

Formáty plošnej inzercie, strana má veľkosť A4		
	čierno - biela	farebná
1/1 strana	10 000 Sk	15 000 Sk
1/2 strana	5 000 Sk	7 500 Sk
1/3 strana	3 700 Sk	5 000 Sk
1/4 strana	2 500 Sk	3 700 Sk
1/8 strana	1 500 Sk	2 500 Sk
Riadková inzercia		
Nekomerčný riadkový inzerát len pre občanov		1,50 Sk/znak
Uvedené ceny platia pri dodaní hotového grafického návrhu. Ak grafický návrh pripravuje redakcia, účtuje sa 600 Sk/hod. bez DPH.		
Zľavy za opakovanie plošnej inzercie		
2x		20 %
3x		25 %
4x		30 %
Podmienky		
Za nábor a platbu inzercie zodpovedá Regionálne združenie obcí Hornád Mgr. Karol Dzugas, starosta obce Košická Polianka 055/685 43 53, kosickapolianka@stonline.sk , 0911 754 014.		